

РЕШЕНИЕ

№ 6024

гр. С. 03.04.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 36 СЪСТАВ, в публично заседание на двадесет и седми март през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: СИМОНА В. НАВУЩАНОВА

при участието на секретаря КРАСИМИРА М. ИНКОВА
като разглежда докладваното от СИМОНА В. НАВУЩАНОВА Гражданско дело № 20231110160459 по описа за 2023 година

Предявени са обективно съединени иски с правно основание чл. 26, ал.1 ЗЗД за прогласяване нищожността на договор за потребителски кредит № ... от 12.06.2023г, поради противоречието му с закона и добрите нрави и като противоречащ на нормите на чл. 22 ЗПК, чл.11, ал.1, т.10 ЗПК и чл. 19 ЗПК, предявен е и евентуално съединен иск с правно основание чл. 26, ал. 1 ЗЗД за прогласяване нищожността на клаузата на чл. 11, ал. 2 от договор за потребителски кредит №

Ищецът твърди, че е сключил с ответника Договор за потребителски кредит № ..., по силата на който му бил предоставен кредит в размер на 2000 лева, която следвало да върне на 10 месечни вноски, дължими с падеж сряда, от които 4 вноски по 74,17 лева и 6 вноски по 377,91 лева с краен срок на погасяване дата - 12.04.2024г. Твърди, че за предоставения кредит заемополучателят дължи възнаградителна лихва в размер на 44,5% годишно и годишен процент на разходите в размер на 56.41%. Сочи, че бил задължен да осигури в тридневен срок от сключването на договора обезпечение – банкова гаранция или поръчител/и, като са поставени множество неизпълними изисквания към обезпечението с цел автоматично задействане на неустоечната клауза. Излага, че поради непредоставянето на обезпечение му била начислена неустойка в размер на 2165,86 лв., която изначално била включена в погасителния план. Посочва, че погасителната вноска се изменя в размер на 473 лева, а общото задължение е в размер на 4730 лева. Намира неустоечната клауза за нищожна, тъй като противоречи на множество императивни правни норми на ЗПК. Твърди, че чрез невключването на формално уговорената като неустойка сума в ГПР е постигнато заобикаляне на разпоредбата на чл. 19, ал.4 ЗПК, поради което клаузата е нищожна. Заявява, че представлява разход, пряко свързан с договора за потребителски кредит, известен е на кредитора и следва да се заплати от потребителя. Твърди, че това се потвърждава и от самия погасителен план, от който е видно, че разходът за неустойка е включен и дължим още с подписването на договора. Заявява, че договарянето на този разход като

неустойка има за цел увеличаване възнаграждението на кредитора над максимално допустимия размер, поради което на основание чл.21 от ЗПК тази клауза е недействителна. Твърди, че с предоставянето на потребителя на заемната сума, кредиторът е счел, че заемателят отговаря на критериите му за кредитоспособност. Заявява, че видно от представения погасителен план възнаградителната лихва в размер на 44,5% за срока на договора се равнява на 564,14 лева, а неустойката в размер на 2165,86 лева, с което реалният ГПР става близо 769,56%. Посочва, че неустойката за неизпълнение излиза извън присъщите ѝ функции и цели единствено кредиторът да се обогати неоснователно за сметка на длъжника. Твърди, че по този начин се нарушават основни принципи за справедливост и добросъвестност в отношенията между потребител и кредитор. Заявява, че неустойката на практика представлява допълнително обезщетение за вредите от това, че вземането няма да може да бъде събрано в срок, но тези вреди подлежат на обезщетяване чрез мораторната лихва, поради което чрез неустоечната клауза се заобикаля и разпоредбата на чл. 33, ал. 1 ЗПК. Намира неустоечната клауза за нищожна, тъй като се касае за неравноправна клауза по смисъла на чл.143, ал.2, т.5 от ЗЗП, която не е индивидуално уговорена. Твърди, че са налице основания целият Договор за потребителски кредит да се приеме за недействителен, което по същество води до недействителност и на самата неустоечна клауза. Заявява, че съзнателното погрешно посочване от кредитора на ГПР, както и непосочването на компонентите, които влизат в него, с цел заобикаляне ограниченията на ЗПК следва да се тълкува, като цялостно неизпълнение на задължението по чл. 11, ал.1, т.10 от ЗПК, което е основание за недействителност на целия договор по чл. 22 от ЗПК. Счита, че са налице пороци, обуславящи нищожност на целия договор, която моли да бъде провъзгласи в мотивите на съдебното решение, а при условията на евентуалност да провъзгласи нищожността на клаузата на чл. 11, ал. 2 от договор за потребителски кредит №

В срока по чл. 131, ал. 1 ГПК ответникът е подал отговор на исковата молба, в който заявява, че настоящото производство е недопустимо поради това, че правото на иск е упражнено при условията на злоупотреба с право. Твърди, че в рамките на един и същи ден – 06.11.2023г. от ищцата са депозиран две искиви молби срещу ответника, с цел да се възложи в негова тежест заплащането на разноски в прекомерен размер. Заявява, че двете искиви молби са подадени от едно и също лице, чрез един и същ процесуален представител и имат идентично съдържание, в т.ч. петитум и обстоятелствена част. Твърди, че освен настоящото производство № 60459/2023г. е образувано и гр. д. № 60468/2023г. Излага, че ищцата е образувала двете производства с цел да се обогати за сметка на ответника с двукратно по-високия размер на присъдените в тежест на последния разноски. Намира процесуалното поведение на ищцата за злоупотреба с процесуални права, противоречаща на принципа за законност и добросъвестност в процеса, прогласен в чл. 3 от ГПК. Счита, че е налице хипотезата на чл. 213 от ГПК – за съединяване на горепосочените дела в едно производство и постановяване на едно общо решение по тях. Също така при условията на евентуалност счита, че ако делата не бъдат съединени в едно производство, то трябва да му бъдат присъдени разноски за всяко едно от тях. Позицията се на практика на ВАС, съгласно която при упражняване на акцесорното право на разноски и при изрично възражение от ответната по делото страна за присъждането им с твърдения за злоупотреба с право. Заявява, че в случая по отношение присъждането на адвокатско възнаграждение, съдът дължи проверка за наличие на злоупотреба с процесуални права от страната, на която е оказана правна помощ, тъй като черпене на права, включително акцесорни, от недобросъвестно поведение в процеса е недопустимо. Също така заявява,

че в петитума се иска обявяване на нищожност на конкретна договорна клауза, но в обстоятелствената част на няколко места се настоява, че целият договор е недействителен. Твърди, че ищцата не е приложила доказателства, които да кореспондират с посочените от нея суми и твърдения. Заявява, че оспорва съществуването на сключен между страните договор. Твърди, че не са налице доказателства за наличието на валидна правна връзка. Моли за отхвърляне на предявения иск. Претендира разноски.

Съдът, като прецени събраните по делото доказателства по свое убеждение и съобразно чл. 235 ГПК във връзка с наведените в исковата молба доводи и възраженията на ответника, намира от фактическа и правна страна следното:

Предявени са обективно съединени иски с правно основание чл. 26, ал.1 ЗЗД за прогласяване нищожността на договор за потребителски кредит № ... от 12.06.2023г, поради противоречието му с закона и добрите нрави и като противоречащ на нормите на чл. 22 ЗПК, чл.11, ал.1, т.10 ЗПК и чл. 19 ЗПК, предявен е и евентуално съединен иск с правно основание чл. 26, ал. 1 ЗЗД за прогласяване нищожността на клаузата на чл. 11, ал. 2 от договор за потребителски кредит №

По исковете с правно основание чл.26 , ал. 1, пр.1 и 3 ЗЗД и чл. 146, ал. 1, вр. чл. 143 ЗЗП в тежест на ищеца е докаже, че неустоечната клауза за непредоставяне на обезпечение, предвидена в Договор за паричен заем противоречи на закона и добрите нрави, както и твърденията си за нищожност на договора за заем. В тежест на ответника е да докаже, че неустоечната клауза за непредоставяне на обезпечение, предвидена в Договор за паричен заем е индивидуално уговорена, както и че е равноправна.

С определението по чл.140 ГПК, обявено за доклад по делото ответното дружество е задължено да представи по делото цялото кредитно досие на ищеца. Задължението не е изпълнено, поради което СРС следва, на основание чл.161 ГПК да приеме, че твърдението на ищеца за сключен договор за заем № ..., по силата на който му бил предоставен кредит в размер на 2000 лева, която следвало да върне на 10 месечни вноски, дължими с падеж сряда, от които 4 вноски по 74,17 лева и 6 вноски по 377,91 лева с краен срок на погасяване дата - 12.04.2024г., е доказано по делото. Същото се доказва и от изготвеното по делото и неоспорено заключение на ССЧЕ, след извършена проверка в счетоводството на ответника.

От заключението на изслушаната и приета по делото съдебно – счетоводна експертиза, което при преценката му по реда на чл. 202 ГПК следва да бъде кредитирано, се установява, че: на 12.06.2023 г. е сключен договор за потребителски кредит № ..., по силата на който на М. С. е отпусната сума в размер на 2000 лева, платима на 10 месечни вноски, последната с падеж: 12.04.2024 г., ГПР посочен в договора е 54,47 %. Ако при изчисляване размерът му се включат сумите за възнаградителна лихва – 564,14 лева и за неустойка – 2165,86 лева, при срок на договора 10 месеца, ГПР е в размер на 756,91 %.

Договорът е сключен при действието на ЗПК, като по делото няма доказателства, нито твърдение, физическото лице да е получило заемната сума за търговска или професионална дейност, поради което и ищецът има качеството „потребител“ по смисъла на закона, на основание § 13, т.1 ДР на ЗЗП. Относно твърденията, направени в исковата молба – действително, разпоредбата заобикаля

закона. Разпоредбата на чл.24 ЗПК препраща към чл.143 до 148 ЗЗП. Неравноправна е всяка клауза в договор, сключен с потребител, която: 1.е неиндивидуално уговорена и в негова вреда; 2.не отговаря на изискванията за добросъвестност и 3.води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца, и тези на потребителя. Клаузата, въпреки че е включени в договора, са типизирани, следователно не може да се приеме, че са били индивидуално уговорени с ответника. Тази неустойка – съдът намира, че вземането е за неустойка, а не „оскъпяване” – термин, непознат за правото, доколкото уговорката отговаря на всички предвидени в чл.92 ЗЗД белези – предварително изготвена разпоредба, предвиждаща отговорност за договорно неизпълнение, на конкретно задължение. Разпоредбата на чл.4,ал.2 от договора, не отговаря и на изискването за добросъвестност, тъй като кредиторът не предлага насрещна престация. ВКС е разгледал въпроса за наличието на противоречие с добрите нрави при сключване на договор, като постановките са приложими и при разглеждането на отделните разпоредби на един двустранен договор. Така например, с решение № 119 от 22.03.2011 г. по гр. д. № 485/2011 г., Г. К., I г. о. ВКС постановява: „Противоречие с добрите нрави е налице, когато сделката противоречи на общо установените нравствено етични правила на морала. Съдебната практика приема, че значителната липса на еквивалентност в насрещните престации при двустранните договори може да се приеме за противоречие с добрите нрави доколкото те са определени като граница на свободата на договаряне, предвидена в чл. 9 от ЗЗД. Свободата на договарянето пък е рамкирана и от императивните разпоредби на закона. Така при преценка действителността на двустранните възмездни договори относно това дали са накърнени добрите нрави следва съдът да преценява действителната воля на страните, защото нормата на чл. 20 от ЗЗД го задължава при тълкуване на договорите да установява действителната обща воля на страните, 2 формирана от всичките им уговорки, да се отчита взаимната им връзка и целта на договора. Доколкото възмездните сделки и в частност продажбата е каузална сделка, то следва да се съобразява при преценката на действителността ѝ целта, а тя най-често е свързана с удовлетворяване на допустим от закона интерес за страните. Преценката дали нееквивалентността е значителна следва да се извършва именно при съобразяване на преследваната от страните цел, т. е. удовлетворяване на значим допустим от закона интерес“.

Неизпълнението на задължението на ответника да предостави обезпечение на кредитора, може да доведе до намаляване на възможността на кредитора да се удовлетвори на крайния падеж на договора. Тази неустойка се следва заедно с обезщетението за забава, като същата неустойка увеличава задължението на заемателя с 1/3 , като не предвижда насрещно задължение за кредитора. Поради изложеното, неустойката не удовлетворява значим законов интерес, нито изпълнява обезпечителната си функция, поради което и нищожна, защото води до неоснователно обогатяване на кредитора.

Автономията на волята на страните да определят свободно съдържанието на договора (източник в частност на претендираните от заявителя вземания), в т.ч. да уговорят такси и неустойки, е ограничена от разпоредбата на чл. 9 ЗЗД в две посоки: съдържанието на договора не може да противоречи на повелителни норми на закона, а в равна степен и на добрите нрави, което ограничение се отнася както до гражданските сделки, така и за търговските сделки (чл. 288 ТЗ) - виж и задължителните за съдилищата разяснения, дадени с т. 3 от Тълкувателно решение № 1/2009 г. на ВКС по тълк.дело № 1/2009 г., ОСТК. В случая и от съвкупната преценка на събраните по

делото доказателства не може да се приеме, че процесния договор отговаря изцяло на изискванията, съдържащи се в глава III ("Договор за потребителски кредит. Форма и съдържание"), чл. 9 - чл. 11 ЗПК.

По силата на чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК договорът за потребителски кредит се изготвя на разбираем език и съдържа годишния процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, като се посочат взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на годишния процент на разходите по определения в приложение № 1 начин. Съгласно чл. 19, ал. 1 ЗПК годишният процент на разходите по кредита изразява общите разходи по кредита за потребителя, настоящи или бъдещи (лихви, други преки или косвени разходи, комисиони, възнаграждения от всякакъв вид, в т.ч. тези, дължими на посредниците за сключване на договора), изразени като годишен процент от общия размер на предоставения кредит. В процесния договор за потребителски кредит е посочен процент на ГПР 56,41%, т. е. формално е изпълнено изискването на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК. Този размер не надвишава максималния по чл. 19, ал. 4 ЗПК. Този размер обаче не отразява действителният такъв, тъй като не включва част от разходите за кредита, а именно – предвидената отнапред неустойка за непредоставяне на обезпечение, което се включва в общите разходи по кредита по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на ЗПК.

По силата на § 1, т. 1 от ДР на ЗПК "Общ разход по кредита за потребителя" са всички разходи по кредита, включително лихви, комисиони, такси, възнаграждение за кредитни посредници и всички други видове разходи, пряко свързани с договора за потребителски кредит, които са известни на кредитора и които потребителят трябва да заплати, включително разходите за допълнителни услуги, свързани с договора за кредит, и по-специално застрахователните премии в случаите, когато сключването на договора за услуга е задължително условие за получаване на кредита, или в случаите, когато предоставянето на кредита е в резултат на прилагането на търговски клаузи и условия. Общият разход по кредита за потребителя не включва нотариалните такси. Неустойка за непредоставяне на обезпечение е разход, свързан с предмета на договора за потребителски кредит, доколкото касае обезпечение на вземанията по договора.

Анализът на клаузите относно обезпечението на кредита не подкрепят доводите за доброволност при избора на обезпечение, а от формулировката им става ясно, че за да бъде потребителят одобрен за отпускане на кредита, следва да в тридневен срок от сключването на договора да предостави обезпечение – банкова гаранция или поръчител/и, като са поставени множество неизпълними изисквания към обезпечението с цел автоматично задействане на неустоечната клауза на чл. 11, ал. 2, която предвижда при неизпълнение на условията на чл. 5 да бъде автоматично начислена неустойка в размер на 2 165,86 лева, при отпуснат кредит в размер на 2000 лева.

Гореизложеното води и до извода, че в конкретния случай неустойката има за цел да обезщети кредитора за вредите от възможна фактическа неплатежоспособност на длъжника, което влиза в противоречие с предвиденото в чл. 16 ЗПК изискване към доставчика на финансова услуга да оцени сам платежоспособността на потребителя и да предложи цена за ползването на заетите средства, съответна на получените гаранции.

В частност общото задължение на ищеца е съответно на вписаните в погасителния план – неразделна част от договора за кредит, сборни плащания, в които изрично е посочено и задължението за неустойка (месечния размер на вноската е

начислен като сбор от части от главница и договорна лихва, както и сумата от 398,83 лв. –месечно дължимо възнаграждение за предоставяне на гаранция). Плащането на неустойката обаче не е отразено като разход при формирането на оповестения ГПР – 54,47 %, въпреки че е включен в общия дълг и месечните вноски. Този начин на оповестяване на разходите не е съответен на изискването на чл. 19, ал. 1 ЗПК. Съгласно неоспореното заключение на ССЧЕ, ако при изчисляване размерът му се включат сумите за възнаградителна лихва – 564,14 лева и за неустойка – 2165,86 лева, при срок на договора 10 месеца, ГПР е в размер на 756,91 %, т.е. значително би надвишавал посочения в договора.

С оглед изложеното съдът намира, че предвидената неустойка за непредоставяне на обезпечение по процесния договор за потребителски кредит, отговаря на поставените от ЗПК изисквания, за да се включи в общия разход по кредита (така Решение № 24 от 10.01.2022 г. на СГС по в. гр. д. № 7108/2021 г., Решение № 264616 от 09.07.2021 г. по в.гр.д. № 9991/2020 г. по описа на СГС, Решение № 260628 от 21.02.2022 г. на СГС по в. гр. д. № 2806/2021 г. и др.).

При това положение и въз основа на съвкупната преценка на всяка от уговорките СРС счита, че макар формално договорът за паричен заем да покрива изискуеми реквизити по чл. 11, ал. 1 ЗПК, вписаните параметри не кореспондират на изискуемото съдържание по т. 10 - годишния процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя. Тази част от сделката е особено съществена за интересите на потребителите, тъй като целта на уредбата на годишния процент на разходите по кредита е чрез императивни норми да се уеднакви изчисляването и посочването му в договора и това да служи за сравнение на кредитните продукти, да ориентира икономическия избор на потребителя и да му позволи да прецени обхвата на поетите от него задължения. Затова и неяснотите, вътрешното противоречие или подвеждащото оповестяване на това изискуемо съдържание законодателят урежда като порок от толкова висока степен, че изключва валидността на договарянето - чл. 22 ЗПК.

В този смисъл като не е оповестил действителен ГПР в договора за кредит кредитодателят е нарушил изискванията на закона и не може да се ползва от уговорената сделка, което обосновава извод за недействителност на договора за кредит на основание чл. 22 от ЗПК, поради неспазването на изискванията на чл. 11, т. 10 и 11 от ЗПК (в този смисъл са Решение № 261440 от 04.03.2021 г. по в.гр.д. № 13336/2019 г. по описа на СГС, II-А въззивен състав, Решение № 24 от 10.01.2022 г. по в.гр.д. № 7108/2021 г. по описа на СГС, III-Б въззивен състав и др.).

Предвид изложеното, настоящият съдебен състав приема, че процесният договор за кредит е изцяло нищожен и главният иск следва да бъде уважен. Не следва да бъде разглеждан предявения в условие на евентуалност иск, тъй като не се е сбъднало процесуалното условие за разглеждането му.

По разноските.

При този изход от спора право на разноски има ищецът. Същият е заплатил държавна такса в размер на 80 лева и депозит за ССЧЕ в размер на 300 лева. В рамките на настоящото производство по полза на ищеца е представена на безплатна правна помощ по чл. 38 Задв от адв. Д. М. М.. При съобразяване сложността на делото от фактическа и правна страна съдът приема, че в полза на адв. М. следва да бъде определено и присъдено адв. възнаграждение в размер на 480 лева с ДДС.

При тези мотиви Софийски районен съд,

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА ЗА НИЩОЖЕН Договор за потребителски заем № ... от 12.06.2023 г., сключен между **М. П. С.**, ЕГН *****, и **„С. К.“ ООД**, ЕИК, по предявления от **М. П. С.**, ЕГН *****, срещу **„С. К.“ ООД**, ЕИК, със седалище и адрес на управление: гр. С. ул. „С.“ №, ет, иск с правно основание чл. 26, ал. 1 ЗЗД.

ОСЪЖДА „С. К.“ ООД ЕИК със седалище и адрес на управление град С. улица „С.“ №, ет да заплати на **М. П. С.**, ЕГН *****, на осн. чл. 78, ал. 1 ГПК сумата от **380 лева** – разноси по делото.

ОСЪЖДА „С. К.“ ООД ЕИК със седалище и адрес на управление град С. улица „С.“ №, ет да заплати на еднолично адвокатско дружество **„Д. М.“**, БУЛСТАТ с адрес: гр. С. кв. „М. л.“ на основание чл. 38, ал. 2, вр. ал. 1, т. 2 ЗАдв. сумата от **480 лева с ДДС**, представляваща адвокатско възнаграждение за предоставена на **М. П. С.** безплатна правна помощ в производството пред СРС.

Решението подлежи на обжалване пред Софийски градски съд в 2-седмичен срок от връчването му на страните.

Препис от решението да се връчи на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____